

БРАНИЧ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНЕ И ДРЖАВНЕ НАУКЕ

ОРГАН УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА У СРБИЈИ

ИЗЛАЗИ :	одговорни уредник :	УРЕДНИШТВО :
1. и 16. сваког месеца.	Милан Ст. Марковић ПРАВОЗАСТУПНИК	Дубровачка улица број 18.

Питање о постојању или важности уговора сасвим је различито од питања његовог доказа

НАПИСАО

† Милан С. Пироћанац.¹⁾

Ово питање расправно је пок. *Пироћанац* у једноме спору, у коме је тражена од државе ериске уговорена (одређена) накнада по уговору о *најму*, пошто је тужиоца пре рока из службе отпустила. У томе спору заступник државе признао је уговор о најму, одређену накнаду, као и да је тужилац вршио службу по петом: по, пошто тај уговор нема форме, коју закон у §. 192. грађ. суде. поступка прописује, тражио је, да суд тужиоца одбије од тражења. Одбрана државе у овој тачки усвојена је и од стране судова, што је противно науци и закону вели *Пироћанац*, а то разлаже и доказује као што иде:

Нека нам се не замери, што ћемо овом приликом говорити и о тако јасним правним појмовима, и о тако јасном значењу закона, које би, сваки без разлике, морао знати, који се занима правном науком, или који је позван, да правду по закону изриче.

У сваком уговору треба строго разликовати *постојање уговора* од *његовог доказа*. То су две различите и сасвим једна од друге независне ствари. Ништа ову правну истину не ослабљава случај, који се често де-

1) Види примедбу у бр. 10. „Бранича“ од ове год. стр. 321.

шава, да питање постојања уговора у практичном емислу често може да зависи, што се његовог извршења тиче, од питања доказа. То је сасвим друго питање, које на питање о постојању уговора, по себи, остаје без сваког утицаја. И да су судови имали ову разлику на уму у овом спору, они би избегли тешку погрешку у коју су пали.

Остављајући на страну све оне уговоре, за које је закон прописао извесне форме, нарочите или особите услове било за њихово закључење, било за њихов доказ, као што су тестаменти, брачни уговори, уговори усвајања, — испитајмо овде, шта је све нужно по науци и закону, те да један обичан уговор, као што је овај о најму, може да постане.

За такве обичне уговоре, да би могли постати, нужни су само ови елементи:

- 1, пристанак оног, који се обвезује,
- 2., способност уговорача,
- 3., дозвољени узрок, и
- 4., одређени предмет обвезности.

Кад се сви ови поменути елементи нађу у једном уговору, онда је уговор закључен, онда он постоји и вреди, независно од те околности, да ли се и његово постојање, за практичне цели, може или не може да докаже, да ли су ова или она доказна средства за доказ његовог постојања дозвољена.

За уговор о *најму* није закон прописао никакве нарочите форме, никакве особене услове. За то, кад се у њему нађу: пристанак, способност, дозвољени узрок и одређени предмет обвезности, онда је он свршен, онда је он вредни. Такав уговор по пропису §. 532. грађ. зак. може дакле бити усмен, он може бити писмен и по томе он се може доказивати свима без изузећа доказним средствима, као што су признање, заклетва, сведоци, разуме се, ако вредност у питању не прелази суму од 200 динара, а ако ту суму прелази, онда би се сведоштво све-дока само у том случају могла употребити, *где се ио-четак доказа налази у писмену.*

Ово је све, што доведе рекосмо веома јасно и необоримо. Стаavimo сад на пробу према овим правилима наш уговор о најму.

У томе уговору има пристанка Министра Финансија за државу српску, и тужиоца. И један и други способни су да закључе уговор о најму. Узрок је обвезности дозвољен, а предмет тачно одређен, и како никакви други нарочити услови нису законом прописани, било за постојање, било за доказ таквога уговора, наш је уговор важно закључен и он постоји. Питање може бити само о томе, чиме се он доказује и ни о чему другоме.

Заступник државе мисли истина, а и судови се са тим мишљењем потпуно слажу, да писмено од 18.(30.) Јуна 1888. не може да послужи као доказ уговора у спорном питању, за то, што није написано по форми, коју је прописао §. 192. грађ. поступка. Па лепо. И ми се придружујемо томе мишљењу и ми признајемо, да писмено од 18.(30.) Јуна 1888. није написано по форми, коју је §. 192. грађ. пост. прописао. Али и заступник државе и са њиме и суд не устављају се ту. Они иду много даље и изводе из те околности, што писмено у питању због непотпуности у форми не може да се узме као пун доказ за уговор, из основа погрешан закључак, да због те формалне махне у доказу и сам уговор не вреди, а то је, сврх чега се ми ни са заступником ни са судом не можемо сложити. Јер нам је немогуће да усвојимо и таку правничку јерес, да због невредности доказа, који је имао прости уговор да докаже и ништа више, не вреди ни сам уговор. — У нашем спорном случају уговор вреди и ако писмено од 18.(30.) Јуна не вреди као доказ прво за то, што такви уговор о најму вреди и кад је усмен; друго за то, што је и кад би се хтело доказивати да је требао по §. 541. грађ. зак да буде писмен. од уговорача у ствари потписан; треће што се признаје, и четврто што је фактички извршен. Свакојачко наш уговор вреди и једино питање, као што рекосмо, које би могло настати то је, да ли се уговор каквим другим доказним средством мимо писменог од 18.(30.) Јуна довољно доказује?

Наравно, кад би за доказ постојања нашега уговора о најму постојало само ово писмено, оно га по закону не би могло потпуно да докаже, али због потписа, који се на њему налазе и који се не поричу, оно би могло према потреби по § 245. грађ. поступка да послужи за почетак доказа, који се у писмену налази.

О томе не може бити сумње. Али у овом случају ми немамо потребе, да се послужимо прописом §. 245. грађ. пост. пошто смо и писмом Министра Финансија од 4. Априла 1889. и признањем тужене стране, *и у целини и у појединостима, потпуно доказали не само да је онакав уговор о најму, како га писмено од 18.(30.) Јуна 1888. представља, закључен између државе српске и тужиоца, него да је тај уговор и фактички извршен* тиме, што је тужена страна у одговору своме, као што стоји забележено и у изводу пресуде, признала, да је тужилац радио по уговору све донде, док се није сазнало, да је његова радња штетна по интересе државе и даље тиме, кад каже „кад се сазнало, да је тужиоц за посао, који му је поверен, неупотребљив, он је и из службе отпуштен“. Кад се дакле уговор доказује оваквим признањем и самим фактичким извршењем његовим, онда писмено од 18.(30.) Јуна, није ни потребно за његов доказ.

За заступника тужене стране и за суд не лежи тежиште питања у овој околности. Они обоје признају да је уговор закључен, признају и да је извршен, пошто је према поднесеним доказима то немогуће одрицати, али и ако је уговор извршен они мисле, да је такви уговор због формалног недостатка у доказу, без вредности, и да је Министру Финансија слободно, да га изврши, да га не изврши или да га само донекле изврши, управо, да прими последице уговора, у колико му се оне допадају, а да их одбаци и не призна, у колико му не би биле по вољи. Донеста згодан положај за једну уговарајућу страну, штета само, што такав положај, ни правда, ни наука, ни закон не признају.

Збиља, зар се у Србији не зна и не може да научи у нашем правном факултету, да је једно уговор и његово постојање, а сасвим друго доказ тога уговора? Ако се донеста и то не може у нас да научи, да зна, онда чему нам служи школа права, а чему писани закони? Отворите прву књигу о праву, која вам до руке дође, отворите закон ма које уређене земље и ви ћете свуда наћи о овом питању једно и исто мишљење, на име, да су постојање уговора и његов доказ две различне ствари, и да уговор истина може постојати, и кад је без вредности инструменат, који је имао да докаже.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIBG.RS

Нека нам се дозволи, да закључимо наша посматрања о овом питању речним навођењем мишљења једног од првих тумача француског грађ. законика. Ево питањени *Маркаде* вели у тому V. свог тумачења на стр. 21.

„И у самом случају, кад је исправа и као јавна и као приватна, ништава, не следује никако из те ништавости исправе и *ништавост* уговора, који је та исправа требала да докаже, ако је тај уговор у истини закључен и доказује другим средством и. пр. признањем. Сасвим је јасно да у свима случајевима, где није прописано писмено за вредност уговора, и где нема друге вредности него као доказ, *недостатак* или не постојање тога писмена, постају без значаја онога часа, кад се уговор другим средством доказује. Сасвим је друга ствар питање о постојању или *важности* уговора, сасвим друго питање његовог доказа“.

Према овоме јасно је, да је овај разлог, који је судовима послужио за основ ништавости уговора, противан науци и закону.

ГРАНИЦЕ СУДСКЕ ВЛАСТИ

ПОВОДОМ ЈЕДНЕ НЕПРАВИЛНЕ ПРАКТИКЕ КОД НАС

(Паставак из бр. 11.)

36. Мисао која нам се природно овде намеће јесте та да расправу сукоба не треба поверити ни самој судској ни самој административној власти, већ суд за сукобе треба да буде тако састављен да ни један од ова два елемента, ни судски ни административни, не буде у надмоћности, него да су на равној ноzi. На тај начин не бисмо се имали бојати штетне преваге једне власти над другом. Мисао проста и логична и која, на први поглед, изгледа да решава питање. Па ипак, оваква солидијација једино указује на пут којим треба поћи, ако се жели ово питање решити, али никако не уравнива све тешкоће. Јер, да би та мисао имала и практичне вредности, требало би да у суду за сукобе не буде никада

поделе гласова. Али, ако, као што се често дешава, они чланови тога суда који су узети из судске власти, и они који су узети из администрације нису истога мишљења односно начина на који треба извештан сукоб расправити, како ће се доћи до решења, кад су оба елемента из којих је суд састављен, и судски и административни, у подједнаком броју и ни један од њих не сачињава већину? Мора, дакле, тај суд бити састављен из непарног броја чланова, а ово опет значи да се једној власти мора дати бројна надмоћност, што нас дефинитивно враћа на место одакле смо пошли, то јест, доводи нас опет ка питању: којој од извршних власти треба дати превагу, којој од њих двеју треба дати онај решавајући глас, потребан за образовање једне већине?

Питање које нас овде занима не подстрекава никакве тешкоће, ако смо у присуству таквог политичког система који, у односима судске и административне власти, осигурава првенство оној првој. У таквом случају, право расправљања сукоба имаће се искључиво дати судској власти или ће се, у претпоставци да постоји суд за сукобе, обезбедити опет надмоћност исте власти, тиме што ће елемент судски бити јаче заступљен него административни. Када се већ превага дала судској власти, онда је природно да она ту превагу има и у њеним сукобима са администрацијом. Али, како ово питање треба решити тамо где се прво место хтело дати административној власти? Да ли би овде требало — солуција која би, због идентичног мотива, била логична према оној у противном систему — регулисање сукоба поверити самој административној власти, или бар овој, у суду за сукобе, осигурати евентуалну већину? Ми не мислимо да би, баш и у претпоставци система који би више био наклоњен хегемонији административне него судске власти, било корисно по правилно развиће државнога живота право решавања сукоба ставити у атрибуције административне власти. Овде има да се бира једно од два могућа зла, и боље је, разуме се, изабрати мање него веће. А на сваки начин да је евентуална инвазија судске власти у административне послове мање зло него са свим вероватно угрожење права појединаца од стране администрације. Јер, као што смо већ напред то поменули, судска независност неће бити у рукама судова довољно оружје за

WWW.UNILIB.BS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS
 УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

одбрану права појединаца, ако администрација има маха да, помоћу установе сукоба, извиђање и решавање спорова из надлежности судске власти пренесе на своје органе. Из тога, пак, што ће последња реч остати судској власти, не треба извести да ће присуство административнога елемента у суду за сукобе бити без циља. Само присуство тога елемента у суду, могућност дата му да, дискусијом и објашњењем, покаже неумесност судских претензија јесте једна гаранција за администрацију да судска власт неће моћи тако лако да присваја себи туђе послове, као што би то било онда кад би суд за сукобе искључиво био састављен из обичних грађанских судија. А осим тога, пошто судски елемент располаже само са једним гласом више, административни чланови, придобијајући за своје мишљење само једног судског члана, пренашају већину на своју страну и тако спречавају евентуално мешање судова у административне ствари.

37. По уставу белгиском (чл. 106.)¹⁾ сукобе између административне и судске власти решава Касациони Суд, што је последица саме политичке организације Белгије, по којој судска власт решава и административне спорове. Слична одредба налази се и у данском уставу (чл. 72.)²⁾ У Немачкој, општи законик о организацији судова поставио је као принцип да ови имају право да суверено оцењују да ли су, за предмете пред њих изнесене, надлежни, због чега администрација не може изазвати сукоб у једном спору који је пред судом. Заинтересоване странке могу се на судско решење о надлежности, ако су са њим незадовољне, жалити вишој инстанцији. То је правило од кога законик о судској организацији дозвољава одступити појединим државама у саставу конфедерације. Оне могу, место тога система, установити други, по коме ће администрација имати право да у споровима, изнесеним пред обичне судове, изазове сукоб и да тражи да овај реши инстанција за то надлежна. Односно питања каква ће бити та инстанција, законодавац немачки оставио је појединим државама на вољу: или да то буде *Суд Царевине* (Reichsgericht) или један нарочити суд за сукобе (Competenzgerichtshof). Само, исти законик поставио је

1) Dareste, op. cit. t. I. p. 70.

2) Dareste, op. cit. t. II. p. 73.

извесна основна правила којих се локална законодавства имају придржавати при организовању тога суда. Судски елемент мора бити предоминантан, а сви чланови суда непокретни (inamovable).¹⁾ У *Француској*, право решавања сукоба припадало је под свима монархијским режимима шефу државе. Сматрало се да он, као највиши представник извршне власти, једини може расправљати конфликте између двеју грана те власти.²⁾ Ми мислимо да је овакав систем погрешан. Шеф државе истина је, у уставним земљама, највиши представник извршне власти; али од двеју извршних власти он упражњава само једну, административну, и то преко одговорних министара, док судеку власт не врши, већ је делегира независним судовима. Дати шефу државе право решавања сукоба, било би противно другој половини тога правила: решавати сукобе то значи одређивати у конкретним случајима границе судске надлежности, а то опет није ништа друго до вршење једног посла из судских атрибуција. Шеф државе не би могао расправљати сукобе ни сам, јер је неприкосновен и неодговоран; ни преко министара, јер би у овоме случају сукобе фактички решавала административна власт, министри, систем који се не може одобрити из напред наведених разлога.³⁾ Закон од 24. Маја

1) „Организација суда за сукобе има велику важност; она обезбеђује правду или омуђава самовољу. Немачки законодавац оставио је, према нахођењу локалних законодавстава, суђење сукоба или Суду Царевине или нарочитом суду за сукобе. Али, у овом последњем случају парламенат није хтео оставити законима појединих држава састав овога суда потпуно на вољу. Он је мислио да је било потребно у општем интересу, у интересу јавног поретка осигурати, једним законом за сву Царевину, непристрасност овога суда; и, бојећи се утицаја администрације, поставио је правила и прописао гаранције које ће штитити независност судова и слободно изрицање правде.“ Du-
barle, op. cit. I. LXIX.

2) „Пошто су судска и административна власт само две оделите гране извршне власти, то владалац, као шеф ове власти, треба да расправља сукобе који могу искренути између њих. Кад би судска власт, састављена из независних и неодговорних чланова, решавала ова питања, она би могла у своје руке узети и атрибуције административне власти, и не би било начина да се стане на пут систематском мешању судова у послове администрације. Ничега сличног немамо се бојати од стране извршне власти, пошто владалац доноси своја решења под одговорношћу министара и под контролом парламента.“
Foucart, Précis de droit public et administratif, p. 291. et. 295.

3) Под Наполеоном I. било је примера да су царски декрети, под изговором да реше сукоб, преносили и кривичне и грађанске спорове с једнога суда на други, ништећи често и сам *принцип силе извршне одлуке* (le principe

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

WWW.UNI.BG

1872. који шефу државе није дао право решавања сукоба већ је установио *Суд за сукобе*, le Tribunal des Conflits, саобразан је уставним принципима. Само, — без сумње руковођен жељом да административну власт ни овде не потчини судској — закон је организовао тај суд тако да административни елеменат у њему може бити у надмоћности. Суд је састављен: из министра правде као председника, три судије Касационога Суда, три Државна Саветника, и два члана и два заменика изабратих од претходних чланова.¹⁾ Као што се види, административни елеменат који има са судским да бира она два члана и два заменика многобројнији је, што му даје могућност да избере само лица из административне струке, а тиме да себи осигура превагу у суду.

38. Код нас, §. 8. закона о Устројству Касационога Суда прописује: „Осим тога у круг Касационога Суда спада, да решава који је суд за суђење надлежан у случајима сукоба, који би се због суђења догодио између судова грађанских, војних, црквених, полицајних и главне контроле, па било да судови једне или разних наведених струка међу собом у сукоб дођу“. Ова се одредба има тако разумети да је Касациони Суд надлежан и за сукобе између судске и административне власти, да је, дакле, он у исто време и Суд за сукобе. Истина, речи *судови административни* нису у тексту тога параграфа употребљене, већ речи: *судови полицајни*, што би нас могло одвести до закључка да је законодавац овде мислио једино на конфликте између судова и полициске власти, а не и на конфликте између судова и осталих административних власти. Али би такав закључак био погрешан. Закон о организацији Касационога Суда датира из времена у коме је *полицајна власт* имала много шире атрибуције него данас, када су ти изрази били синонимима данашњих израза *административна власт*. Доцније

de l' autorité de la chose jugée). Класичан је пример онога решења Сената од 28. Августа 1813., донесеног ради извршења царскога декрета од 14. Августа 1813., којим се општински часници из Анвереа, ослобођени поротним судом у Бриелу, предају понова на суђење (Laferrière, op. cit. t. I p. 65)

1) В. о овом суду: Ducrocq, op. cit. t. I p. 614. et suiv.; Voef, op. cit. p. 539. et suiv.

је полицајна власт изгубила неке од својих атрибуција (као што је купљење државних пореза и приреза), које су дошле под ресор других органа, тако да полицајна власт није значила више то исто што и административна, а међу тим текст §. 8. остао је са старом редакцијом. Овом аргументу треба додати још и тај: у §. 8. види се јасно намера законодавчева да Касационом Суду повери решење сукоба између свију јурисдикција и судске и административне власти, као највишем регулатору њихове надлежности. Пропис §. 8. изгубио је нешто од свога значаја увођењем у живот Устава од 1849. По §. 8. Касациони Суд је био надлежан не само за расправу сукоба између судова и полицајне власти, него још и између појединих полицајних власти. Узимајући да је законодавац под полицајном влашћу разумео у опште административну власт, као антитезу судској, Касациони Суд је изгубио ову последњу надлежност на основу чл. 90. Устава тач. 4., по коме Државни Савет „решава сукобе између административних власти“, па, дакле, и између полицијских (јер су и полицијске власти административне), разуме се под условом да се тиче административних послова. А ако се између две или више полицијских власти изродно сукоб поводом једног од оних послова који сачињавају један део судских атрибуција, али који су изузетно стављени у надлежност полицијске власти (извиђање престопа и злочина и кажњење иступа из „части III ће“ крив. законика), надлежан ће бити Касац. Суд.

39. Овај систем за решење сукоба не одговара целокупној административној организацији наше земље. Ми смо напред казали да је та наша организација слична оној у Француској и да је код нас у администрацији место децентрализације усвојена централизација, за коју се може рећи да постоји од почетка наше нове историје. Дати при таквом систему право решавања сукоба између судске и административне власти искључиво судској власти, то значи примити једну установу која није у складу са самом административном организацијом земље, јер се судској власти ствара над административном преобладајући положај који она може употребити на штету самога система политичке концентрације. Логичније, а свакако и корисније, било би унети и код нас установу суда за

сукобе, која постоји у Француској. Само би, а из разлога које смо већ навели, ваљало, у саставу тога суда, дати превагу судском елементу. Један виши суд, састављен из судских и административних органа, са задатком да расправља сукобе између двеју извршних власти, моћно би допринео одржању начела одвојености између њих, тачном обележају граница њихове узајамне надлежности и сузбијању мешања једне власти у послове друге, — резултати које нећемо тако често забележити при данашњем начину решавања сукоба. У допуну истог система, требало би дати право администрацији да може код судова изазвати конфликт, у циљу да суд за сукобе реши да ли је у конкретном случају надлежна судска власт. Право да изазову сукоб признато искључиво појединцима не би за администрацију била довољна заштита против ненадлежног мешања судова у њене послове — јер би појединци често пута, налазећи бољегачу рачуна да им суди судска власт, прелазили бутаћи преко питања о уставној надлежности суда. Слично право треба дати и судској власти у предметима, изнесеним на решење пред администрацију, поред таквог истог права датог и заинтересованим лицима.¹⁾ Установи суда за сукобе не би се противиле одредбе садашњег Устава, у којима се не говори о овом суду. Под режимом Устава од 1888. није се могао такав суд увести, јер је његов чл. 150. (ал. 3.) прописивао да ће „Касациони суд решавати и о сукобима између судске и административне власти“. Пропис овај прошлога устава био је у духу тадање административне организације у којој је тај устав инаугурисао децентрализациони систем.

(Поставиће се)

Ж. М. Перић,
ванр. проф. Вел. Школе.

1) У Француској, судска власт не може изазвати сукоб код административне. То право припада искључиво министрима, али и то само онда када се предмет налази пред одељењем за спорове Државнога Савета (Voeuf, op. cit. p. 550.), што није довољна гаранција за судове, јер министри неће на сваки начин изазивати сукоб, ако интереси њихове политике захтевају да се ствар расправи пред Државним Саветом.

О РОПСТВУ

ИСТОРИЈСКО-ПРАВНА РАСМАТРАЊА

од

А. Антића.

(НАСТАВАК)

III.

У западним државама Азије: Вавилону и Асирији, постојало је такође у давној прошлости ропство, само што ми о њему немамо *никаква тачнија дата*, сем неких скоро пронађених — ископаних — споменика у старој Ниниви, на којима су урезане и представљене слике робова у разним облицима, и то махом ратних заробљеника; као н. пр. како стоје наденути на кољу, како их живе деру,¹⁾ како им главе секу, како их воде оковане и са лицима — оковима — на рукама, како им краљ победилац стаје ногом за врат, како читава поворка тих заробљеника маршира једно за другим, сви повезани за један конопац, алкама, које су им кроз нос или уста протнуте и т. д. На таблицама од иловаче, које су пронађене у палати Азур Бени Халеба, а које се датирају из најстаријег доба Асиреке државе, нађени су јероглифски записи и одредбе законске, које су данашњом вештином прочитане, а у којима је реч о куповини и продаји робова, као и о одбеглим робовима. Један такав пропис гласи: „Ако би чувар пустио роба да утекне, или ако би овај услед хрђавог поступања са њиме умр'о, или би се разболео и за рад неспособан постао, чувар ће бити дужан, да даје сваког дана одређену количину жита“.

За време друге Асиреке царевине трговина с робљем у велико је постојала. Из записа, који су нађени на таблицама од иловаче, а који су написати у форми уговора и били потврђени печатима, или noktима уговорача, види се, колика је била цена робовима. Тако је у времену пред владом Теглат Фалезара једна жена продата

1) Продот вели, да је персијски цар Дарије, кад је понова Вавилон освојио, 300 главара на коље натакао.

за 10¹/₂ мина; што одговара данашњој вредности од 2362¹/₂ динара. За владе пак Фалезарове (708. год. пре Христа) просечна цена једног роба износила је 200 дин.¹⁾ Цена женскимa била је махом већа од цене мушких. Женидба код Вавилоњана била је права трговина. Продот вели, да су родитељи изводили на пазар све своје кћери, па су лепе продавали онеме, који је највећу цену дао; а од новаца отуда добивених давали су мираз ружницама. О вавилонским женама Продот вели још и то, да је код њих постојао обичај, да се једном у своме животу одаду блуду, у славу богиње Митије. Робинје пак, које су махом биле обучене свирки и певању, служиле су за потпу наслалу господарима; а понајлепше од њих, господари су давали на уживање својим гостима, које су хтели особито почаствовати. *Та су створења дакле била одређена, да као просте ствари задовољавају туђе и свачије похвале и страсти!*

Поред обичних робова, било је и ушкопљеника робова, који су врло често врло високе положаје и звања на свима западно-азијским дворовима заузимали, и то: као телохранитељи, пехарници, оружјеносци, административни чиновници, благајници, као команданти војске у рату, и т. д. што се све види *из слика* изрезаних на пронађеним споменицима. Они су, тако исто, а због тих својих великих положаја, имали врло велики утицај на владоце и на државне послове. Играли су врло велике улоге у интригама и револуцијама, које су се у дворовима стварале, а одатле по целој држави шириле. Услед једне побуне ушкопљеника, Семирамида је изгубила престо; а из истог узрока, када је настала опсада Ниниве, од стране Вавилоњана и Миђана, Сарданапал је наредно, да му се запали двор, у коме је изгорео заједно са својим харемом и још заосталим верним робовима.²⁾

IV.

И код самог „избраног“ народа израњског — код Евреја — постојало је ropетво, само у врло благој форми — бар у почетку, — слично ономе у Хини. Први зако-

1) Wall. Histoire de l'Ésclav. sv. I. стр. 45. и даље.

2) Wall. Histoire de l'Ésclav. sv. I. стр. 50 - 51.

нодавац тога народа, а у исто време и први оснивач вере у јединог и невидимог Бога, — Мојсеј, већ је у Старом Завету — Светом Писму — положио прве основе разлици и потчињености једних према другима, која је разлика, у осталом, већ и далеко пре њега постојала међу људима у Индији, Мисиру, Вавилону итд. Тако он односно брака вели и изриче пресуду жени, да је она *дужна и одређена*, да буде *под влашћу мужевљевом*, због *греха*, који је прва у рају учинила. Од жене се та потчињеност пренела и на децу, дакле на целу породицу. Од породице, супремација с једне, а потчињеност с друге стране, шириле су се још и даље, и по законима социјалне економије, супремација је обухватила у свој оквир и сву сиротнију класу народа. И тако је, већ за време патријархата, ропство постојало код Евреја и прелазило је са родитеља на децу. То *наследно* ропство вредило је и односило се само *на странце робове* — *туђинце*, — купљене или у рату заробљене, *а не и на Израјљћане*. Робље се *махом* куповином набављало. Већ је праотац Аврам у својој фамилији имао робове по рођењу, и робове куповином набављене. Осим наведенога, извор је ропству код Евреја био и *својеволно* одрицање слободе, ступањем у службу код другог; а робом је, по самом закону, постојао и *лопов*, који није могао да плати новчану казну, која му је била одређена за његову кривицу. Слободан човек могао је продати себе, а тако исто и своју децу, *но само у случају велике нужде* — *оскудице*; и то само *за одређено време*, а не на свагда; највише *за шест година*. Продавање своје слободе, *без крајње невоље*, било је *смртном казном забрањено*.

Ма да је, дакле, ропство у главноме само за странце постојало, а за Евреје се ограничавало свега на *два* случаја, опет су законодавци Израјљјски прописима својим сасвим ублажавали обичајно право, које је о њему постојало. Јер, ма да је господарима у основи признавано право својине и располагања са робовима, ипак им је било забрањено, да они ту своју власт злоупотребљавају и робље тиранишу. Тако је Мојсијевим законом била прописана смртна казна за господаре, који би, без оправданих разлога, свога роба убили; *јер је исти закон и*

www.unije.rs
 роба сматрао као божјије створење, које је равно осталим
 људима.

Исто тако, и по истом закону, родитељи су над својом децом имали само полицијску власт, т. ј. одржање дисциплине са блажијим казнама; а господари нису смели своје робове злостављати, или их сакатити, као што је тога било код осталих источних народа.

Ко би свога роба навалично теже повредио, тај би га губио; а он — роб — понова је слободу задобијао. Ишло се дакле на то, да се ропство што већма ублажи и на што мањи број сведе. Мојсије је ишао још и даље, јер је забрањивао злостављање и самих животиња; и ко би противно радио, тај, као нечист и неваљао, није могао и смео жртве Богу приносити.

Мојсеј није пропустио да донесе одредбе и о женским, које би у ратовима допале еврејског ропства. Тако он о њима вели, „ако би која заробљеница својим дражма очарала свога господара, онда је он треба као жену да сматра и да је узме; а ако би је доцније омрзнуо, онда је и она престајала да буде његова“. „Ти ћеш је пустити да иде слободна, где хоће; а не смеш је и даље код себе задржати, јер си је осрамотио и понизио“. ¹⁾ Ако би какав странац имао роба Израилћанина, кога је куповином набавио, такав је роб морао бити ослобођен одмах, чим би положио цену, која је за њега дата, одбијајући од ње време, које је у ропству пробавио. То управо и није било роштво већ нека врста најма, који је служећа страна имала право да раскине, чим то узмогне; а на који је морала да пристане због велике нужде и оскудице, у коју је запала, било због дугова, било зарад изхране. Поред већ казаног, закон еврејски — Мојсеов — узимао је робље у заштиту и тиме, што је прописао, да оно мора сваког седмог дана одмора да има. „Седми је дан празнични дан т. ј. дан одмора Господњег. Тога дана не смеш ни ти, ни твој син ни твоја кћи, ни твој роб ни твој во, ни твоје магаре, ни у опште никакав твој живи створ ништа да радите, већ имате да се одмарате; јер и сви они треба да се одмарају, као што се тога дана и ти сам одмараш. Сети се да си и

1) Wall. Histoire de l'esclav. sv. I. стр. 2—11.

Warnkön. Jurist Encykl. стр. 155.

ти сам у Египту робовао⁴. Сем тога ни у остале празничне дане робови се нису смели на рад терати, а тих благих дана господари су били дужни, да, било свога роба, било слушкињу, странца или какво сироче без родитеља, за свој сто при обеду узму. Закон је Мојсеов од своје стране претњом казне, а обећањем излива божјег благослова с друге стране, налагао милосрђе спрам роба, кога назива *братом* господаревим. Исти је закон прописао да роб има право, да и сам ужива плодове од свога рада и зноја, које је уложио за рачун и интерес свога господара.

Лицу, које је ропства допало због сиротиње, или иначе, фамилија је остајала слободна, а могла је заједно са њиме живети у кући господаревој, заједно привређивати, па и одкуп за њега — роба — спремити и дати. Ко би од оца невину и младу девојку купио, дужан је био да се њоме ожени или да је за снају узме. Ако то не би учинио у одређеном за то времену, морао јој је живот материјално осигурати и мираз јој дати. У противном случају морао ју је ропства ослободити.¹⁾

У овом дакле случају закон је *заповед*о господару, шта *мора* да чини. За остале пак прилике, где обвеза господарева спрам роба није овако јака била, он је наређивао и препоручивао, да се слично поступа. Тако, он односно робова којима је рок робовању скоро истицао, и власт господарева над њим престајала, опомиње и саветује господара, да наспрам тога бедника, који се вразних шака у слободу враћа, има милосрђа; и то чини овим речима: „Не пуштај да из твога дома иде празних руку онај који слободу понова задобива; већ му подај путна трошка — хране — од твога стада и осталих твојих плодова, којима *т*е је Бог својим благословом обасао. Не заборави, да си и сам у Египту другоме робовао, од чега те је Бог избавио. Не окрећи дакле, то ти заповедам, твоје очи од бедника, кога у слободу пушташ; јер те је он служио шест година, под условима и по

1) Време, за које се ова женидба морала извршити, зависело је од година старости девојке или сина господаревог. Али, ако из ма каквих узрока свадбе није било, после шест година девојка је морала бити ослобођена.

Еврејски тумачи Талмута велу, да је девојка, у сваком случају, навршетком своје 14 те године морала слободу понова добити.

Wall. Histoire de l'esclav. ev. I. стр. 14.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

цени, какву си му ти као трговац одредио; а Бог ће за то своју милост на те излити“¹⁾)

Ропство је дакле, код Евреја, било *привремено*. Један једини случај био је, када је ропство могло *целога живота да траје*, а тај је, кад се сам роб одрекао благодјејања, које му је закон давао, па би, по ислужених шест година, изјавио жељу, да хоће и сам да остане у ропству код господара; било за то, што су му се он и његова фамилија омилили, било што се и сам код њих окућио. У том случају роб је излазио пред *народне судије*, и пошто је пред њима ту своју жељу изјавио, враћен је био на кућни праг господарев, где су му уво бушили. После извршене ове церемоније он је остајао роб *за навек*.

Али и ако је неко на овај начин бивао роб за навек, ипак се Мојсеов закон, као *противник* ропства, постарао и за ове несрећнике, па их је опет узео под своју заштиту тиме, што је забранио, да господар може таквог роба *ван земље* пролати; чиме га је сачувао од тешког и простог ропства у туђини. Поред тога, прописи закона Мојсијевог односно „*Јобилеја*“²⁾ били су без изузетака; и како се у то доба (за време „*јобилеја*“) увек вршио преглед — ревизија — земаља, па се оне враћале својим старим сопственицима, а сваки Израилћанин добијао изгубљену слободу и нова средства за живот, то је било и начина, да се и ове врсте робови ослободе вечите робије. За ову врсту ропства еврејски доктори права, а и предање „*Талмугово*“, веле, да је оно престајало смрћу господара; а ако је овај имао сина онда се ропство *продужавало и за живота синовљева*³⁾

Но како је све на овом свету пролазно и привремено, све подложно променама, нарочито у животу народа, тако је било и са прописима закона Мојсеовог о ропству. Стари Евреји били су тврдоглав народ „*durissimae cervis*“, који се није лако привикао на нове обичаје и наредбе. Он се још за живота Мојсеовог, а по примљеним Божијим

1) Wall. Histoire de l'esclav. св. I. стр. 15.

2) Јобилеј је био периода од 50 година, када се вршио преглед — ревизија — свију земаља, и када су се заложене или отуђене земље морале враћати старим сопственицима, или њиховим наследницима.

3) Wall. Histoire de l'esclav. св. I. 15—16.

заповестима преко њега, — одрекао нове вере — вере у јединог Бога — па се почео клањати златном телету; са чега га је, а за казну, Мојсеј четрдесет година, као сваку скитницу, кроз пустињу водио, да би стара покварена генерација изумрла, а нова се по правцу и по плану његовом однеговала. Али ни то све није помогло за дуго и за много, јер су особине и карактери тога народа одржали у неколико превагу над наметутим му установама — законима.

За доба краљева, а услед ратова заробљено је доста непријатеља — туђинаца, и они су, као ушкопљеници, врло важне службе на двору вршили. Један од њих био је и командант војске кад је Јерусалим, за владе краља Седекије, био освојен.

Овај обичај држања ушкопљеника на двору примили су еврејски краљеви од осталих источних азијских народа. А како је шкопљење *злочин извршен кад човеком, злочин, који се противи природном праву, моралу и религији*, то су пророци избраног народа, за доба неограничених краљева, видећи квареж одозго па на ниже, коме они нису могли и смели отворено на пут да стану, овим унесрећеним и осакаћеним створењима, са своје стране, а у име Бога, извесну *утеху* давали. Ево шта им пророк Исаије вели: „Нека се ушкопљеници не јадају сами себи: „ја сам дрво без плода“, јер ево шта им Господ на то поручује: „Они, који поштују и празнују мој дан одмора — суботу, — чине ми по вољи и са мношћу су у непрекидној вези. Њима ћу ја дати места у мојој кући и моме граду, а поред тога и име и глас, који ће им вечни остати, и више им вредети, но деца, коју би имали“.

Упоредо са шкопљењем робова ишло је и гажење прописа законских о одпуштању робова после шест година, као и гажење прописа о „*Лобилеју*“. Религија и морал устукли су испред личних интереса и материјалне користи. Тако је са овом ствари стајало за доба краљева, па су и напори и примери самога Соломуна, кад је био у највећој својој сили, да ово зло спречи и излечи, — били *узалудни*; јер је чак и он сам, под своју старост, дотле дотерао, да је дозволио својим многобројним женама и рођињама разних народности, да могу на двору

његовом службе својим разноврсним и многобројним Боговима да служе, и да им жртве приносе.¹⁾

И кад су Асирци покорили дванајест племена израиљских и тиме срушили северену — израиљску — царевину, — 721. год. пре Христа, — у самој Јудеји маса народа била је већ робље богаташа и власника. У тој општој унутарњој несрећи, и спољној опасности, која је од Вавилоњана Јудеји грозила, а на позив пророка Јеремије, богаташи, па и сам цар Седекије, искупише се у храму и тамо се свечано зарекоше, да све своје робље ослободе, што и учинише; но се у брзо затим покајаше, па га опет у ропство вратише. Огорчен овим поступком, пророк Јеремија изговори страховиту беседу главарима, у којој им, поред осталог, а у име Бога невидимога каза и ово:

„Кад нисте хтели да послушате моју заповест и да ослободите ропства вашу браћу и ваше ближње, ја ћу вас предати мачу, глади и кузи. Излићу на вас мој гњев, од кога ће и остали народи задрхтати. Краља Седекију, све главаре и богаташе предаћу у ропство Вавилоњанима, чију ћу војску на њих послати. Целу Јудеју опустошићу и предати је огњу и мачу⁴ и т. д., што се све и збило; јер је Небукаднезар, цар вавилонски, 587. год. пре Христа, центар израиљске државе — Јудеју — прегазио и масу света у ропство одвео. Па и кад су се Евреји овога ропства, милошћу персијског цара Кира 538. год. пре Христа, ослободили, који тада разори Вавилонску државу, ипак се они ни у овом погледу, ни иначе, опаметили нису; док им не дође у походе Тит, син римског цара Веспасијана, који разори Јерусалим и за навек уништи последње остатке и привидну самосталност државе еврејске.

(Наставиће се)

1) Иловајског Петер. Света стр. 12 и 13.

„ЛУДИ РИСТА“*)...УБИЦА!

(ЈЕДНО ГРОЗНО УБИСТВО У ЛУДИЛУ.)

Покушај самоубиства. — Злоставља самог себе. — Покушај убиства над суррумом. — Убиство спаје. Покушај убиства над 4 човјека. — Погрес мозга код Ристе услед удара по глави. — Заборав на извршено убиство и напету му повореду. — Дугогодишње лудило пре убиства. — Лудица после убиства.

од

Д-Р. ВОЈ. М. СУБОТИЋА — МЛАЂЕГ

секундарног лекара у болници за Духевне Болести у Београду.

(Свршетак)

Пресуда по овом делу гласи овако:

ПРЕСУДА

Суда окр. врањског, надлежног по предмету оглашења Ристе Михаиловића из Дубнице, за с ума сишавшег, кога заступа судом одређени г. Зарија Р. Поповић, судеки писар

Судили су:

Председник суда

Св. Десимировић,
Ив. Вукичевић,
Ж. Ђорђевић.

Деловођа — Секретар

И. Филиповић.

Начелство округа врањског под 2. Октобра т. г. Бр. 6164. спровело је суду Ристу Михаиловића, из Дубнице, заједно са актом начелника среза пчинског од 2. т. м. Бр. 4530. и осталим ислеђењем, — у ком акту начелник срески навео је, да је Риста, који је стар 70 година, 9. Августа ове године у 10 сати пре подне у својој кући хтео убити своју жену Јану, па кад је побегла, он сигуром на место убио своју снаху Јану, жену свога сина Јање, па ју све на парчиће исекао као неко марвинче, гди су га сељани на делу затекли, кад је Јанино тело секао, па га једва савладали и ухватили.

Да је Риста од пре 20 година познат као суманут, али до сада није био опасан за становнике, а сада је ово грозно дело, као што и лекарска сведожба тврди, у лудилу учинио.

Пошто је Риста постао опасним, не сме код своје фамилије у слободу да се пусти, спровео га Начелству, да га Начелство суду пошаље, те да се за луда огласи.

По овоме суд је одредио рочиште ради извиђаја Ристиног лудила.

На рочишту 7. Октобра прочитан је акт полицијске власти, којим је Риста спроведен, да се за луда огласи.

За овим је Риста од стране суда питан како му је име, на шта је одговорио, да му је име Риста, а после овога неколико је пута питан, одакле је, гди му је снаха Јана, где живи, је ли гладан и да ли му је зима? — на која питања Риста ништа одговорио није, но у земљу гледао.

Заступник Ристин г. Зарија каза, да и сам из данашњег напашања Ристиног пред судом увиђа, да је он луд, па тражи да се за луда огласи.

По овоме питани су сведоци и комшије Ристине, који на питање казују, и то: Стојко Мијаиловић, рођени брат Ристин, да Риста одавна иде по селима те проси а има синове и жену па их не гледа, а лањске је године ишао у Туреку и прете исекао, али не зна шта му је.

Милан Станковић, брат од стрица Ристи, да је Риста пре 40 година имао неку болест, па га носили по манастирима и од тога доба Риста се са свим изгубио, иде по селима те проси фамилију не гледа, већ онако иде, живи као свака будала, лањске године ишао у Туреку па дошао са исеченим претима, и казивао, да су му Турци секли прете.

Јања Стевановић комшија Ристин, да Риста иде и проси по селима одавна, и живи као будала, а лањске године ишао у Туреку па дошао са исеченим претима.

Заступник Ристин каза, да противу сведока нема шта да примети.

За овим прочитана је сведоџба лекарска о стању здравља Ристиног.

Судски разлог

По овоме суд је нашао:

1. Да је Риста своју снаху Јану на место убио, и на парчад сивиром исекао, без да има каквих год доказа, да је Риста имао намеру, да ово дело на овакав начин изврши.

2. Да се исказом сведока — сродника и комшија — Ристиних доказује, да Риста одавна живи и иде као свака будала.

3. Да се из напашања Ристиног на данашњем рочишту види, да је Риста с ума ишао, јер на питања суда, која су му у не-

колико пута давана, ништа не одговара, но само у земљу гледа, и на посетку

4. Да се лекарском сведоџбом доказује, да је Риста савршено луд човек.

Па за то на основу наведеног §. 20. и 21. уредбе за с ума сишавшег (види Збор. 14. стр. 24.) — суд округа врањског

Пресуђује

Да се Риста Михаиловић огласи за с ума сишавшег, и да се пошаље у дом за с ума сишавше.

Од суда окр. врањског Бр. 7973. 7. Октобра 1882. у Врањи.

Секретар
И. Филиновић.

(М. П.)

Преде. суда
Ст. Десимировић.

* * *

Риста је примљен у лудницу на дан 24. Новембра 1882. где је после 4 дана, 27. Новембра 1882. умр'о.

Дијагноза његове болести, по главном протоколу, гласи: „Dementia Senilis“ (старачко слабоумље).

* * *

Веома у очи пада, да Риста не признаје дело, које је учинио. Он ћути, или ако о убиству у опште што год хоће да говори, он вели, да о томе ништа не зна, он чак тврди, да не зна ни то, ко је њега повредио.

У актама судским и лекар. сведоџби нема ничега записаног, како су суд и лекар ову појаву схватили: да ли као абнормну психо-патолошку појаву, или као намерно одрицање, да се заслужене казне ослободи. Кад се узме у обзир, да Ристи његово одрицање не би могло ништа да помогне, јер је и сувише имало доказа, да је он убиство извршио, онда би се са доста разлога могло поверовати, да он заиста не зна шта је урадио. То мишљење налази свога најбољег оправдања у томе, што се Риста не сећа ко је њега ударио по глави, он не зна ни време када је, ни место где је њему та, по себи тешка, повреда причињена. Кад је могуће, да он за све то, што се десило одмах пошто је он своју снаху убио, никако не зна, за што да не би било могуће, да не зна шта је он лично радио неколико тренутака пре тога? Кад не зна за начин како му је нанета повреда, која му је могла тренутну смрт нанети, за што

да не буде истина, да не зна како је он другоме живот одузео? И једно и друго радње су, које ужасавају здрав ум, ако т. ј. чак и здрав ум није силом околности — у самоодбрани — принуђен, или ако није неваљалством, и из злочиначких, корисгољубивих намера побуђен, да тако грозно дело изврши, у којим случајевима остају сачуване успомене за све шта се десило. Овде је сасвим супротно!...

Не налазим, да има разлога неверовати, да је могуће, да се Риста не сећа свога злочиног дела, и њему нанете повреде.

Кад тако стоји, онда интересно би било знати, за што је он на све заборавио, за што он ништа не зна, шта је урадио!...

О овоме би се могло овако размишљати:

Риста је услед причиненог му удара по глави био обнесвеснут, он је пао на земљу и није ништа за себе знао, одмах после, пошто је убио своју снаху.

Веома је могуће, и управо то је највероватније, да је услед нанете му повреде, чије су последице биле трес мозга (Comotio Cerebri) и бесвесност, наступило губитак успомена за оно, што је управо пре тога био урадио. Таки губитци успомена познати су у повредама лобање и мозга. У толико више има ово мишљење оправдања, што су ти губитци успомена наступили код, и иначе, већ душевно болесног човека, који је поред тога био стар човек и пијаница, те је могуће, да је услед своје старости и пијанства већ био за све забораван.*)

Свакојако ово је појава веома значајна са судско-медицинског гледишта.

Напомена. Предмет овога болесника налази се у Болници за Душевне Болести у фасцикули VII. у реду 242. од 1882. — Оригинална судска акта, добављена су од враћеког Првостепеног суда и по њима је ово и израђено.

*) Не мање, на то је могла утицати и превелика раздраженост и забуна — он је своју жртву, и ако већ мртву, зверски касапио — у којој се налазио Риста за време извршења овога ужасног убиства.

ИЗ СУДНИЦЕ

XX.

Враћене менице дужнику са писмом повериоца о исплати, доказ је за исплату истих без обзира на поравњење пред судом.

(Одлука оште седице Касационог Суда)

Пред првостепеним пожаревачким Судом 13. марта 1895. учињено је следеће поравњење:

„Без позива предсталоше Суду тужилац С. Р. О. трговац из Београда и тужени Д. П. из Пожаревца, па изјавише: тужени Д. дугује тужиоцу С. по два меницама 3914 динара. Тужени се обвезује, да ову суму тужиоцу плати за годину дана од данас. Прибелешка одобрена решењима судским за суму 1614 динара и за 2300 динара (укупно за 3914) на имање дужника овим се поравњењем сматра за оправдану.“

За овим је на захтев повериоца 21. јануара 1897. одобрена забрана на еспац дужника за обезбеду горњих сума. Услед тога, дужник је поднео тужбу Суду и тражио да се скине како забрана тако и раније прибелешке са његова имања, јер је вели дуг по обема меницама после поравњења повериоцу исплатио. У доказ поднео је Суду обе менице, и два писма повериоца од 11. августа и 8. октобра 1895. год., којима се исплата тврди.

Тужени (поверилац) С. одговорио је, да тужилац није исплатио дуг по поравњењу, а враћене менице као и писма не могу бити доказ за исплату.

Првостепени пожаревачки Суд нашао је: да поравњење парничара од 13. марта 1895. године Бр. 8324. има потпуну силу и важност, а менице тужичеве, једна од 2300 а друга од 1614 динара да су изгубиле важност своју т. ј. да је обвеза плаћања по истим меницама за тужиоца престала на дан поравњења, дакле у часу кад је поравњење постало и са њим за тужиоца нова обвеза настала (§§. 850. и 854. грађ. зак.); па пошто тужилац квитом повериоца или извршне власти не доказује, да је обвезу (исплату) по поравњењу испунио, имао би се од тражења одбити, али пошто је тужени, као поверилац, после поравњења вратио обе менице тужиоцу с писмом о исплати, доказ је да су оне исплаћене, а да су то оне исте менице, које су поравњењем обухваћене, доказује се како по суми дуга, датуму, року плаћања, монети, тако и по осталој садржини, то је

пресудом својом од 30. септембра 1897. г. Бр. 27.449 с погледом и на §. 902. грађ. зак. пресудио, да се прибелешка и забрана са имања тужиоцевог скине, јер узима да су те менице према поравњењу исплаћене.

По незадовољству туженога Апелациони Суд пресудом својом од 9. јануара 1898. Бр. 56. одбио је тужиоца од тражења.

Разлози:

По §. 178. грађ. суде. поступка парничар мора да докаже оне околности на којима оснива своје право. Ако то не учини или ако му их противна страна не призна, он се од свога тражења има одбити.

Тужилац Д. у овоме спору не подноси никаквих доказа о томе, да је своју обвезу по поравњењу од 13. Марта 1895. Бр. 8324. испунио, т. ј. да је по својој обвези у том поравњењу исплатио туженом О. дужну суму у 3914 дин. те да би по тач. 1. §. 392. грађ. суде. пост. имало места његовом тражењу, да се скину прибелешка одобрена од првостеп. пожаревачког Суда 28. фебруара 1895. Бр. 6563. под И№ 264. за суму од 1614 дин. и друга под И№ 315. за суму од 2300 динара, које су горњим поравњењем оправдане, а тако исто и забрана стављена за обезбеду горње суме у 3914 дин. по решењу првостеп. пожарев. суда од 21. јануара 1897. Бр. 170) на његову покретност, а на основу истог поравнања.

Меница од 1614 динара у злату од 25. октобра 1894. са роком од три месеца и меница од 10. декем. 1894. за суму од 2300 дин. са роком од четири месеца, које су се налазиле у рукама тужиоцевим, а које је он у оригиналу поднео суду у тужби под Бр. 15.380. не могу бити доказ о томе, да је тужилац своју обвезу по поравњењу од 13. марта 1895. испунио, ма да је поравњење закључено о дуговању по напред поменутих меницама — дакле учињен пренов, и то са ових разлога:

По §. 850. грађ. зак. „при пренову стара обвеза престаје, а нова силу своју добија.“

А по §. 854. грађ. зак. као пренов сматра се и то, кад две странке о спорним или сумњивим правима поравњење закључе.

Из јасног смисла ова два законска прописа излази: да се свака обвеза, ма из какве неправе проистигла, има сматрати као угашена, а сама така исправа, из које та обвеза потиче, као правно невредећа, ако има пренова, т. ј. ако се та исправа, на следствено и обвеза на њој, замени другом исправом или поравнањем.

Према овоме, у самом тренутку кад су тужени О. и Д. закључили поравњање од 13. марта 1895. о суми 3914 динара, коју је тужилац Д. по два меницама дуговао туженом О. — обвеза тужиоца Д. као дужника по тим меницама престала је, а саме пак менице услед закљученог поравњања изгубиле су своју правну вредност, па према томе и сам факт, што се те менице налазе у тужиочевим рукама, без икакве је правне вредности. И као што по тач. 2. §. 109. грађанског. судског пост. на основу ових меница поверилац О. неби могао тражити наплату од дужника Д., за то, што је са њим поравњање закључио, тако исто ни тужилац Д. ове менице, које се као правно невредеће налазе у његовим рукама, не може употребити као доказ да је своју обвезу по поравњању испунио.

Разлог у пресуди првостепеног суда, да је тужилац Д. у место да исплати нову обвезу по поравњању, исплатио повериоцу О. стару уништenu обвезу по меницама, коју није био дужан исплатити, а да по §. 902. грађанског законика тужилац сада не мора тужиоцу О. платити своју обвезу по поравњању — без вредности је и неумесан је за то, што би тужилац баш да би било места примени прописа §. 902. грађ. зак. био дужан да путем засебног спора докаже, да је своју обвезу по меницама, које је у тужби приложио, два пут испунио и то један пут преновом, путем поравњања, а други пут готовим новцем, што овде није случај, јер нити писмо од 11. августа 1895. које је тужени О. тужиоцу писао, нити писмо његово писано тужиоцу 8. октобра 1895. не могу бити у овом спору доказ о томе, да је он једну исту обвезу два пут испунио, пошто се то из тих писама не види.

Ну по жалби тужилачке стране Касациони Суд примедбама свог Ш. одељења од 4. марта 1898. Бр. 1757. поништио је горњу пресуду из ових разлога:

Поравњање судско од 13. марта 1895. (приложено уз тужбу) требао је Апелациони Суд да оцени по §. §. 145. и 146. грађ. суде. пост., јер оно као такво представља већ извршну пресуду судску, а не исправу, која се преносом добија.

Према оваквом стању ствари овде може бити спорно питање само о томе: је ли тужилац Д. исплатио туженом О. овај свој дуг?

За доказ ове исплате тужилац је поднео два оригинална писма као признанице туженога О. Из тих писама нарочито из оног од 11. августа 1895. види се, да је тужени О. примио од тужиоца на исплату дуговања једну акцију, коју

му је урачунао у 480 динара задужујући га још са 120 динара, а за тим стоји и то, да враћа дужнику — тужиоцу Д. — „једну поништену меницу“, која по забелешци на самом писму гласи на суму 1614 дин. дакле управо онолико исто, на колико гласи и меница, која улази у судска поравњења; ово писмо тужени је на Суду признао за своје.

Код таког стања ствари Апелац. Суд је требао да узме у оцену: је ли тужилац писмом од 11. августа 1895. доказао по §. 189. и 194. грађ. пост. отплату или исплату дуга по поравњењу имајући у виду прво: да је ово писмо доцније од поравњења, а тужени није ни покушавао доказивати, да му је тужилац међу тим дуговао по другој каквој обавези на коју би се односила исплата или отплата оних 480 дин. примљених по гласу поменутог писма, по шта више у истом писму тужени се О. баш позива на свршавање обрачуна пролетос (поравњење је од 13. марта); друго, кад тужени не износи никакво друго дуговање тужиочево, онда по чему поднесено писмо није доказ за исплату и отплату баш оних меница, које су ушле у поравњање, кад се једна менична вредност означена у писму у суми од 1614 дин. потпуно слаже са вредношћу и сумом која се по поравњању има да плати и за коју у писму стоји да је поверилац враћа тужиоцу — дужнику као „поништену“; и треће: по чему би тужилац по другој меници, која је ушла у поравњање, дужан био да плати туженом целу суму, кад он у истоме своме писму изрично наводи, да му *другу* меницу не може вратити, јер по њој дугује само још 120 дин. Овај узрок невраћања друге менице објашњује у исто време и значај оне речи „као уништену“ за меницу, која се враћа а то је као исплаћену, јер да је дужник и по тој меници од 1614 дин. остао био још што дужан, поверилац би му је задржао, као и ону другу од 2300 дин. због самих 120 динара.

Кад после стоји, да су у поравњење ушле само две менице тужиоцеве и кад се и у писму од 11. августа 1895. говори о два меницама за одужење, доводећи их у везу са обрачуном „пролетос“, онда је Апелациони Суд погрешно, што није исплату по поравњању ценно у вези са тим писмом према свима овде изложеним околностима, него се пуштао у решење преиначења обвезе и постојања спорног дуговања услед тога.

Апелациони Суд није усвојио ове примедбе Касац. Суда, већ је под 14. мартом 1898. Бр. 1020. дао следеће противразлоге:

Дуг по меницама преновљен је по §. 854. грађ. зак. закљученим поравнањем од 13. марта 1895. које је приложено у тужби под Бр. 15.380/97. и тиме је обвеза по меницама престала по §. 850. грађ. закона. Тужилац наводи, да је дуг по поравнању туженоме исплатио. Да би тужилац ово доказао он је требао поднети онакве доказе, какве прописује §. 194. грађ. суде. пост.; он те доказе није поднео нити се за такве доказе може да узме писмо туженога од 11. августа 1895. које је приложено у тужби, као што је Суд овај у горњој пресуди својој узео и дао разлоге за то, према томе навод тужиоца о исплати дуга по поравнењу остао је недоказан.

Ну општа седница Касац. Суда од 21. марта 1898. Бр. 2547. није усвојила ово против-разлоге, већ је примедбе свога III. одељења одржала у снази.

Усвојивши ове примедбе, Апелациони Суд пресудом својом од 30. марта 1898. Бр. 1287. одобрио је пресуду првостепеног пожаревачког Суда.

(Овде нема пренова као што су првостепени и Апелациони Суд нашли. Да би се то јасније видело, ми смо у почетку иписали текст самога поравњења. Из истога види се, да је меничном дугу само *рок продужен*. Продужењем рока не ствара се нова обавеза (§. 852. грађ. зак.). За пренов изнекује се: *да је измењен законски основ или главни предмет*. (Види објашњење грађ. зак. од *Maguka* стр. 1094—99. или *Тумац austr. закона* од *Ruš-pova* стр. 756—761. књ. II. и одлугу опште седнице у *Ст. Максимовића* „Нова збирка“ књ. I. стр. 46. Бр. 31.)

Саопштио
Ст. Максимовић.

СЕДАМДЕСЕТОГОДИШЊИЦА ЈОСИФА УНГЕРА

Д-р Јосиф Унгер чувени професор римског и аустр. приватнога права, садашњи председник Државног Суда (Reichsgericht) у Бечу, навршио је 20. јуна (2. јула) своју седамдесетогодишњицу.

Још као ђак, у покрету који је 1848. захватио универзитету омладину, обратио је пажњу на себе својим говорничким даром, својим беседама, које су биле пуне одушевљења за сло-

боду, а при свом омладинском полету, ипак мудре и умерене. У својој 26. години већ је био професор, а 1856. појављује се са својим епохалним делом „Систем аустр. приватнога права“, којим је примењујући историско-критичну методу на домаће приватно право, створио нову цивилистичну школу, а себи, као представник модерне јуриспруденције, неоспорно признање најугледнијег правника. Год. 1859. изашла је друга, а 1864. трећа свеска његовог дела. На жалост, то је дело остало недовршено. Год. 1871. до 1879. био је министар без портфеља. Његов рад у кабинету, коме је био члан, није изневерио његов глас као правника. Кад је иступио из министарства он се још једаред вратио на катедру као хонорарни професор, али дело своје, које му је прибавило гласа и преко граница своје домовине и изравнало га са најбољим правним писцима у Немачкој, Италији и Француској, није више наставио: продужити онде, где се пре двадесет година прекинуло, не само да је субјективно врло тешко, него је и са научног гледишта скоро немогуће. Но Унгер је могао са поносом видети, где читаво коло млађих снага, његових слушалаца, настављају грађевину, коју је он отпочео. Од 1881. он је председник Државнога Суда Улога и утицај његов на највишу јудикатуру у царевини неприступачни су јавној контроли. Али по радовима његовим у разним законодавним комисијама, а нарочито за нов грађ. поступак, као и његове новије правничке публикације („Fragmente aus einem System des oesterr. Obligationenrechtes“ 1888., „Schuldübernahme“ 1889., „Handeln auf eigene Gefahr“ 1891., „Handeln auf fremde Gefahr“ 1894.) показују неисцрпан извор правничког духа и науке.

Као професор он је — поред Лоренца Штајна — био најомиљенији предавач свога доба. Највеће сале бечког универзитета никад нису биле довољне за његове слушаоце. Често се дешавало, да су његови ђаци јуришали у сале где су још трајала предавања других професора, на велику увреду тих професора, само да добију места, кад Унгер у исту салу дође. Најсувопарније партије свога предмета предавао је интересантно и живо. Духовите варнице његовог женијалног ума, а по кад и кад саркастичне приметбе о људима и установама, које су и слушаоцима биле познате, зачињавале су његова предавања.

Било би неблагодарно, када се овом приликом не би сетили овога слављеника, свога женијалнога професора, који је и нама и многим Србима отворио двери правне науке, а лично свагда и свакоме био искрен и поуздан саветодавац. Он је велики не само као професор, научењак и судија, него је и као човек био

пријатељ свакој племенитој тежњи. Зато је и прослава његове седамдесетогодишњице изазвала опште учешће и изјаву општер поштовања и уважења. —

М. С. М.

ГОДИШЊИ СКУП

УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА

(Извод из скупшт. записника)

У недељу 21. Јуна одржан је у Грађ. Касини годишњи скуп адвокатског удружења.

На скупу су били од стране одбора: председник г. Мил. Ст. Марковић, потпредседник г. Ник. Наколић, благајник г. Дим. Тадаћ, одборници г. г. К. Шпартаљ, М. Миловановић и Н. Капетановић.

Од адвоката из унутрашњости били су: г. Иван Павићевић, из Неготина; г. Марко Лазић, из Смедерева и г. Раде Радовасљевић, из Ваљева.

Од адвоката из Београда били су: г. г. Ђ. Карајовановић, В. Бошковић, К. Томић, Ј. Челебоновић, С. Божовић, Ч. Брић, А. Антић, Ж. Симић, В. Миловановић, М. Ђ. Димитријевић Дуја, Б. Анђелковић, Р. Поше Драгић, С. Аџимовић, А. Тодоровић, Р. Фиџи, М. Вучићевић.

Од ванредних чланова и гостију били су: г. Дим. Гавриловић, начелник Министарства Правде; г. Свет. Јањић, судија Касационог Суда; г. Јован Миловановић, судија Апелационог Суда у п.; г. Д-р М. Р. Веснић, г. Слоб. В. Јовановић, г. Ж. М. Перић, професори В. Школе; г. Васа Самић, председник прв. суда за вар. Београд; г. Милан Стефановић, судија крагујев. првост. суда; г. Влад. Мадаревић, секр. Мин. Правде и др. господа, као и више великошколаца.

У 10¹/₂ часова председник одбора, који је по правилима друштвеним и председник скупа, отворио је скуп кратким поздравом г. г. чланова и гостију, и пошто се у име одбора нарочито захвалио друговима, који су из унутрашњости на скуп дошли, представио је скупу комесара Управе Вар. Београда г. Дим. Јовановића заступн. старешине кв. варошког и огласио је скуп за отворен.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

По 1. тачки дневнога реда, потпредседник г. Ник. Николић прочитао је извештај о раду Удружења и органу друштвеном „Браничу“ у 1897. и првом полгођу 1898.

Извештај, који ћемо заједно са записником скупа особено објавити, усвојен је без примедбе.

По 2. тачки дневнога реда, благајник г. Тадић, прочитао је извештај о рачуну за 1897. год. (Август — Децембар), по коме је било примања 3575·55 дин., а издавања 3044·25 дин., тако, да је вишак у 531·30 дин. пренесен у 1898. г. По 3. тач. дневнога реда а у смислу чл. 17. друштвених правила, скуп је изабрао два рачунопрегледача г. Вл. Бошковића и г. Ј. Челебеновића, који су одмах приступили прегледу рачуна и пошто су сравнили сва документа примања и издавања, поднели су скупу писмени извештај, да су књиге и рачуни исправни, услед чега је скуп дао благајнику разрешницу.

По 4. тач. дневнога реда, председник је изнео скупу предлог управног одбора о изменама и допунама основних правила удружења. Усвојено је, да се друштвена година подудара са календарском годином.

Усвојена је у 2. ал. чл. 5. измена, да од сада ванредни чланови плаћају годишњи улог 16 дин. (у место 12 као до сад.)

Усвојена је, по дужој дебати, измена последње алинеје истога члана, која сада гласи:

„Ко би желео, да му Правозаступничко Удружење даде правничко мишљење или савет у већим спорним предметима, положиће 300—500 дин. благајни Удружења, за пензиони фонд Удружења а управни одбор да ће му своје мишљење на писмено“.

Усвојена је допуна код чл. 9. која гласи.

„Ако би у току године који од чланова управног одбора одступио или би му се место изразило, одбор ће се сам иницирати, и то у првом реду из оних, који су на скупу највише гласова добили. Такав избор вреди до првог скупа“.

Овлашћује се управни одбор да ову допуну поднесе на одобрење надлежној власти.

По 5. тач. дневнога реда, поднео је председник одбора скупу један предлог, који је мотивисао тиме, да је Удружење обележило и за време свога првог постојања радњу своју у корист правне науке и развића правних установа у Србији. Он напомиње, да је Удружење тада расписало награду за најбоље решење питања о личној и имовној безбедности, да је тим стечајем створена била јака утакмица о решењу тога питања и да се тиме привредило и

користило нашој правној књижевности. Руковођен истим побу-
дама он предлаже да Удружење решише стечај за ову тему:

„Изложити развитак штампе у Србији, њене мене у законодавству и данашње стање законодавства. Је ли потребна и корисна за нас заштита умне својине? Треба ли у нас да суди цорота штампарске кривице или не?

„Изложити систематски начела закона о штампи, дати нацрт најважнијих наређења тога закона, који би требао да важи у Србији са погледом на уставно, културно и национално стање народа у Краљевини“.

Награда да буде 500 дин.

Рек до краја ове или јануара идуће године.

Пошто је предлагач нарочито нагласио, да се овом наградом не би крњио фонд Удружења, него да би се за то прикупила нарочита сума н. пр. путем јавних предавања у Београду и другим местима, скуп је усвојио предлог с тим, да се управни одбор постара за потребна средства. А како је од стране чланова скупа учињена примедба, да је према садржини и величини теме награда можда недовољна, предлагач је примио на себе, да поради код Новинарског Удружења, да оно даде средства за повећање награде.

По 6. тачки дневнога реда предлаже члан удружења г. М. Ђ. Димитријевић-Дуја, адвокат, да удружење расписне награду за другу тему, која је по његовом мишљењу важнија од усвојене, а на име: *О организацији општина у Србији*, а награда да буде 1000—2000 дин.

Пошто је било мишљења *за и против* овог предлога, скуп је по предлогу председника решио, да се он за сада одложи.

Према 7. тач. дневнога реда, председник подноси скупу извештај о *нацрту закона о адвокатима*.

Објасњујује, да је већ раније израђен и у разним одборима претресен нацрт, који је за тим и штампан у „Браничу“ 1887. Тај нацрт усвојио је овогодишњи управни одбор, а учинио је у њему неке измене, које су основане последњом законском допуном у закону о правозаступницима. Разлажући начела на којима се оснива нацрт, он је мишљења, да га не треба више претресати ни на скупу, што би врло много времена одузело, ни у каквом нарочитом новом одбору, него да треба тежити, да се што пре усвоји од надлежне власти.

Напомиње, да је од г. Томе Антонијевића адв. у Јагодини добио писмени предлог о допуни закона о адвокатима.

Пошто су више говорника тражили, да се ствар не одлаже, скуп је решио, да управни одбор путем нарочитих изасланика што пре, а свакојако још за време садашње скупштинске сесије, поднесе предлог г. Министру Правде са молбом, да га још овој скупштини предложи.

Г. М. Димитријевић-Луја, предлаже, да се управни одбор обрати и Народној Скупштини, кад се предлог њој поднесе.

По 8. тачки дневнога реда саопштава председник, да је одбор за *нацрт правила о пензионом фонду* радио на том предмету и утврдио начела, али да пројекат није готов за овај скуп, услед чега се решава, да одбор настане, да се пројекат одмах изради, те да установа о пензиономе фонду уђе начелно у сам закон о адвокатима, а правилник да се предложи удружењу на претрес и усвајање. Председник спомиње, да он има одвојен предлог о пензионом фонду, који ће изнети у своје време на претрес.

Приступљено је 9. тачки дневнога реда: Избору нових чланова за управни одбор.

На место упражњено смрћу пок. П. Татића изабран је г. Влада Бошковић, адв. А од 6 одборника из унутрашњости, иснали су коцком, као што правила прописују, г. Ст. Максимовић из Пожаревца и г. Урош Кнежевић из Лесковца. На место овога изабран је г. Раде Радосављевић, адв. из Ваљева и поново г. Ст. Максимовић.

По последњој тачки дневнога реда, скуп је изабрао г. Живојина С. Симића, г. Р. Попе-Драгаћа и г. Бор. Анђелковића да овере записник скупа.

Пошто је тиме исцрпљен цео дневни ред скупа, председник се захвалио свима који су на скуп дошли и за тим је у 1:45 часова после подне закључио скуп.

* * *

У 7^{1/2} часова у вече, држао је у Грађ. Касини г. Јован Миловановић судија Апелационог Суда у п., јавно предавање, приређено у почаст адвокатског скупа, *о адвокату у Француској*.

Ово веома интересантно предавање, које је примљено са великим допадањем, обећао је г. Миловановић дати за „Бранич“ те да се наши шири правнички кругови упознају са установом адвокатског реда у Француској.

* * *

После предавања била је заједничка вечера за редовне и ванредне чланове и позвате госте у рестаурацији код Коларца,

и ту су прочитани брзојавни поздравни, који су стигли скупу, а на име из *Беча* од Д-р Д. Алкалаја; — из *Ваљева* од Ђуричића, Вукосављевића, Нинковића, Савића; — из *Врање* од Д. Савића; — из *Јагодине* од Станаревића; — из *Крагујевца* од Симе Костића, Раке Филиповића, Ставре Јовановића, Косте Сивића, Андре Туцаковића, Милана Филиповића; — из *Лесковца* од К. Протића; — из *Лознице* од Влад. Илића, Жив. Шивића, Мих. Матића, адв., Љубе Романовића, Спице Поповића судија, Анте Иванковића, Жив. Аранђеловића писара; — из *Неготина* од Јоце Јовановића; — из *Неготина* од Маршићанина; — из *Ниша* од Илићановића и Благојевића; — из *Ниша* Драг. Солдатовића и Драг. Павловића; — из *Нови* (у Далмацији) од Драг. Пећића; — из *Пожегревца* од Ст. Максимовића; — из *Соко-Бање* од Саве Маринковића; — из *Текије* од Васе Мићића; — из *Шапца* од А. Фотића.

Ч И Т У Љ А

Д-р Јулије Барон чувени професор права на свеучилишту у Бону преминуо је 28. Маја ове год. Рођен је 1. Јануара 1834. у Фестенбергу у Шлеској. Године 1860. постао је прив. доцентом на универзитету берлинском, а 1880. редовним професором римског права у Грајфсвалду. После три године прешао је на универзитет у Берну а одатле 1888. у Бон. Чувен је не само као један од најбољих садањих романиста, него као и предавач прускога права. Писао је многа дела (*Über Erbschaftssteuer, Zur Fortbildung des Haftpflichtgesetzes* и др. а гласа је стекао својим Пандектима, која су изашла у деветом издању.

* * *

Д-р Јанко Чаканић професор казведеног права и поступка, и правне философије на свеучилишту у Загребу, преминуо је 26. Маја (7. Јуна) у Загребу.

Пок. је рођен 26. Новембра 1848. у Самобору, учио је правне и државне науке у Загребу и Бечу, где је у Јулу 1873. промовиран за доктора права. За тим је неко време практиковао као адвокатыски перовођа у Бечу и Загребу, а после тога слушао је још проф. Валдберга у Бечу и Бернера у Берлину. Године 1875.

хабилитирао се на хрватском свеучилишту, а годину дана касније произведен је за ванредног а 1881. за редовног професора, на коме је месту остао до 31. Марта 1896., кога је дана на властиту молбу због болести стављен у стање мира.

Чаканић је знао осим немачког језика, енглески, француски, шпанолски и италијански, као и скоро све славенске језике. Тиме му је била отворена ризница казненога права и правне филозофије свију културних народа, а пратио је и огромну литературу својих предмета, тако, да је према развоју науке попуњавао своја предавања, којима је знао побудити код својих слушаца љубав к предмету, к науци и за практичан живот.

Посветивши сав свој рад својим предавањима, Чаканић је написао само једно дело, али оно је бисер у хрватској правној књижевности. То је дело: „Мњење професорскога збора право и државословнога факултета на свеучилишту Франје Јосифа I. у Загребу об основи новога казненога закона о злочинствима и преступцима за Краљевину Хрватску и Славонију“.

Последње дане живота посветио је добру свога народа, а имовину своју оставио је на равне делове „Матици Хрватској“ и „Мензи Академичкој“.

ПРАВОВАСТУПНИЧКИ ИСПИТ

У недељу 31. маја т. г. полагао је правоваступнички испит г. Љубомир Марковић, бив. судија лозничког првостепеног суда.

Питали су:

Г. Милан Мостић, адвокат из Београда, из кривичног судског поступка са законом, и закона о општинама;

Г. Д-р Драг. Мијушковић, професор Велике Школе, из грађанског права са законима, и међународног приватног права;

Г. Лазар Поповић, судија Касационог Суда, из трговачког, меничног и рударског закона;

Г. Гргур Миловановић, професор Велике Школе, из кривичног права са закоником, закона о штампи и закона о пороти; и

Г. Арон Нинчић, судија Касационог Суда, заменик председника одбора за испитивање пријављених кандидата за правоваступничке испите, из грађ. суде. пост. и закона о стеццишном поступку.

Пословођа је био г. Милен Стевановић, писар Мин. Правде. Писмени задатак, који је био из области кривичног права и који је дао г. Гргур Миловановић, гласи:

I.

„а. Ако се услед јавног подстрекавања — §. 47. а. крив. зак. — учини какво кривично дело, нпр. тешка или лака злостава (§§. 177., 173.), хоће ли ту тада бити стицаја кривичних дела из §. 47. а. и §§. 177. или 173. или неће, — и према томе, да ли ће се подстрекач казнити само за подстрекавање или само за злоставу, или и за једно и за друго?

„б. Ако је Ђорђе Н. јавно, на скупу неком, подстрекавао на извесно злочинство или преступ, те се огрешио о §. 47. а. крив. зак., а услед тога Илија Н. учини само неки *иступ*, који се казни нпр. до двадесет дана затвора (нпр. полукао само прозоре извесној личности, противу које се подстрекавањем вишло), — да ли ће се ту сад *обојица* казнити, и ако хоће, онда за *које дело који од њих?*“

II.

„Алекса и Бранко заваде се крвно око неке земље. Услед тога Алекса се решио, да Бранка убије, па то и Владимиру, *своме брату од рођене тетке по матери*, поверио, а после дан-два и своме другу од младости, Димитрију.

„Димитрије се дуго ломио, да ли да то јави власти, пошто Алекса, на опомену и саветовање његово, није хтео од намере одустати, — па се напослетку и решио да јави, чега ради и упутио се био ереској власти. Но у путу среге га Владимир, на овај, кад је сазнао од њега куда се и зашта упутио, настане око њега молбом и обећањима разним да одустане, као нпр. да ће му опростити неки дуг и т. п., наводећи да ће можда и њих двојицу власт наћи што за криве, те тако и успе; Димитрије не јави, а Алекса у скоро пуца и Бранка рани.

„Власт је била нешто начуда и повела истрагу противу све тројице. Сва тројица признају све наведено, те се за то сва тројица суду спроведу и суд их узме под суд.

„Код суда ствар се у свему, како је наведено, утврди, е тим да су сва тројица доброга владања и пунолетни. На претресу, поред осталог, браниоци Владимира и Димитрија наводили су, да клијенти њихови *нису криви*, а особито *Димитрије*, који је хтео да јави, да га Владимир одвратио није, те тако ако има какве одговорности, да пада *само на Владимира*...“

„Нека кандидат да одговор на питања под I., а за тим нека, на основу доказа и одредаба законских, изрече пресуду, из које ће се видети и разлози за казну, на коју се који од тужених осуђује?“

Одговор кандидатов гласи:

I.

а.

За овај случај мишљења сам, да за подстрекача неће бити стицај, јер се §. 47. а. крив. зак. односи на случајеве, кад се услед подстрекавања никакво дело не догоди, и у том се случају ово подстрекавање казни као дело *sui generis* по §. 47. а. Подстрекач ће у овом случају одговарати као и сваки други саучесник према §. 47. с погледом на §. 173. или 177. крив. зак., према томе, које је од ова два дела извршено.

б.

За овај, пак, случај мишљења сам, да подстрекач неће одговарати за дело из §. 47. а. крив. зак., јер је услед његовог подстрекавања учињено иступно дело, дакле није случај из §. 47. а., а извршилац дела Илија одговараће за дело иступно.

Подстрекач Ђорђе за иступно дело неће одговарати, јер закон кривични саучесње (подстрекавање) ограничава само за дела злочина и преступна, а не и за иступна.

II.

За ово дело налазим:

1., да према оптуженом Алекси стоји дело покушаја хотимичног убиства с предумишљајем кажњиво по §. 155. крив. зак. с погледом и на §§. 41—44. истог закона.

Према оптуженом Владимиру и Димитрију стоји дело из §. 51. крив. зак. Оптужени Владимир у овом случају биће саучесник Димитријев, јер га је опт. Владимир обећањем навео да дело из §. 51. крив. зак. учини.

Да је оптужени Алекса учинилац дела из §§. 155. и 44. крив. зак., а оптужени Димитрије и Владимир дела под §. 51. крив. зак. утврђује се (сведоцима Н. Н.....)

Оптужени Алексе од олакшавних околности има само добро владање, а тако и оптужени Владимир и Димитрије.

Но како је опт. Владимир род опт. Алекси по крви у побочној линији у 4. степену, то и не може бити одговоран за исто дело.

Одбрани браниоца опт. Димитрија нема места, јер је Димитрије био дужан јавити овај случај власти или повређеном Бранку.

Са ових разлога и §. 50. крив. зак., §. 240. и §. 250. а. крив. пост. суде.

Пресуђење:

Да се оптужени Алекса за дело покушаја хотичног убиства е предумишљајем казни са десет год. робије у тешком окову; Димитрије за дело из §. 51. крив. зак. са три год. затвора, која им се казна има рачунати од данас као дана изречене пресуде, а опт. Владимир да се пусти испод суђења. —

Кандидат је испит добро положио.

В Е С Н И К

Народна скупштина отворена је 19. јуна престоном беседом Њег. Величанство Краља Александра I.

За председника скупштине утврђен је Краљевеким указом г. Сима Несторовић, а за подпредседника г. Драгомир Рајовић.

20. ист. мес. изабрани су одбори: 1.) законодавни, 2.) финансијски и 3.) за молбе и жалбе. У законодавни одбор ушли су: гг. Ђорђе Стефановић, председник Главне Контроле; Лаза Поповић, судија Касац. Суда; Милош Трпезић председник Апелац. Суда; Љ. Кнежевић, Милан Драгојевић, Илија Стојановић, Голуб Јањић, Јеврем Касидолац и Алекса Петковић.

* * *

Наш повереник за Далмацију г. Д-р Алексе. Љ. Митровић уредник „Српског Гласа“ у Задру, у повратку своме са словенског новинарског састанка у Прагу, посетио је ово дана нашу престоницу, а затим је отпутовао у Крушевац, Ниш и Врању, да види своје тамошње пријатеље, те ће се опет вратити у Београд.

* * *

WWW.UNILIB.BS

УНИВЕРЗИТЕТСКА

ВИБЛИОТЕКА

Швајцарско савезно веће решило је са 105 против 24 гласа, да приступи саветовању због увођења општег грађанског законика, а са 106 против 23 гласа реди увођења општег кривичног законика за Швајцарску.

* * *

Женскиње адвокати. У цуришком кантону било је 21. пр. мес. опште гласање о новом закону о адвокатима, по коме би и женскиње, које су постигле академски степен и положили испите, могле адвоцирати. Закон је усвојен са 21.717 против 20.046 гласова. Колико нам је познато ово је први случај у Европи, да женскиње могу вршити адвокатску праксу.

* * *

Нов правозаступник. Г. Илију Илића, бив. судију првост. суда, који је положио адвокатски испит, Министар Правде поставио је за јавног правозаступника при прокупачком првостепеном суду.

* * *

Нови правозаступници у Троједници. У опсегу банскога стола добили су право одговорања г. Д-р Душан Миланковић са седиштем у Осеку, г. Д-р Евгеније Лаке у Сиску и г. Д-р Богомир Винковић у Карловцу. —

* * *

Посета у болници за душевне болести. На пријатељски позив г. Д-ра В. Суботића — Млађег, секунд. лекара у реч. болници, искупише се 22. пр. мес. више адвоката и судских чиновника, да расмотре болницу и њене болеснике. Г. Д-р. Суботић спровео је своје госте кроз сва одељења болнице, мушка и женска, показао им је многе интересантне појаве разних болесника, нарочито епилептичара и судско-медицинских интересантних случајева, као и оне, који су на посматрању или под сумњом, да су симуланци итд. Показао им је заједничка одељења, болницу, нову кујну, ћелије, као и у њима изолиране болеснике. Пролазећи кроз поједина одељења имали смо, на жалост, прилике, видети многе познанике из разних редова наших грађана (а међу њима и једног познатог адвоката), којима је потавнео ум, те им и нега вештина лекарска олакшава дане њиховог жалосног живота са надом на оздрављење и повратак у равнији живот. Но има и таквих, који се томе не могу надати.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ И УПИС У ЧЛАНСТВО УДРУЖЕЊА

Са 1. Јулом ступамо у друго полгође и зато молимо све претплатнике, да одмах обнове претплату.

Оне другове наше, који се још нису уписали за *редовне чланове удружења*, молимо, да то одмах учине, јер је удружење, поред осталих својих задаћа, позвано, да заступа и интересе адвокатокога реда. Годишњи је улог за њих 24 динара.

Све остале правнике у Србији позивамо и молимо да се упишу за *ванредне чланове удружења*, а годишњи је улог 16 динара.

Правозаступници и правници ван Србије могу такође бити чланови удружења и ми их најујердније позивамо, да се у чланство упишу. Годишњи улог за њих износи 20 франака у злату или 20 круна.

Сви чланови удружења, редовни или ванредни, из Србије или ван Србије, добијају бесилатно орган друштвени „Бранич“, као и друга издања друштвена по нижој цени.

„Бранич“ излази 1. и 16. сваког месеца, у свескама од 2 до 2 $\frac{1}{2}$ табака.

Претплата за нечланове стаје:

У Србији:	Ван Србије:
На годину 15 дн.	Годишње . . . 20 фр. или круна
„ пола године 8 „	Полугодишње 10 „ „ „
„ четврт године . . . 4 „	

Улоге и претплату у Београду прима благајник друштвени г. Димитрије Тадић, правозаступник, а у унутрашњости примају друштвени повереници.

Све поште у Србији и ван Србије примају претплату на наш лист.

Улози и претплата из места ван Србије, може се најподесније шиљати упутницом.

О Д Б О Р

Удружења јавних правозаступника у Србији.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS